

TEORIE ȘI PRACTICĂ ARHIVISTICĂ

Masă rotundă: Modalități de perfecționare a evidenței fondurilor și colecțiilor arhivistice

Preocuparea constantă a Direcției Generale a Arhivelor Statului pentru perfecționarea și modernizarea activității arhivistice, include îndeosebi laturile sale esențiale: constituirea arhivei curente la organizațiile socialiste în conformitate cu prevederile legislației arhivistice actuale, inventarierea și selecționarea documentelor, evidența acestora etc. În acest sens, la inițiativa Direcției Generale a Arhivelor Statului, în ziua de 28 iulie 1987 s-a organizat la sediul Filialei Arhivelor Statului județul Iași masa rotundă cu tema „Modalități de perfecționare a evidenței fondurilor și colecțiilor arhivistice”. Acțiunea a beneficiat de participarea directorului general al Arhivelor Statului, tovarășul Vasile Moise care a condus lucrările mesei rotunde, precum și de a un număr însemnat de specialiști de la unele filiale județene ale Arhivelor Statului și din Direcția Generală.

În cuvântul de deschidere rostit de tovarășul director general, VASILE MOISE, s-a arătat că scopul principal al întâlnirii este realizarea unui schimb de experiență asupra modalităților de întocmire și ținere a evidenței documentelor, pornind de la diversitatea acestora și a sistemelor de evidență în care sint organizate în diferite zone geografice ale țării, precum și aflarea unor noi procedee de perfecționare a evidenței fondurilor și colecțiilor arhivistice în raport cu cerințele actuale ale cercetării științifice. Directorul general al Arhivelor Statului a menționat că participanții la dezbateri împărtășesc experiența proprie dobândită în sistematizarea, întocmirea evidenței fondurilor și colecțiilor pe care le păstrează precum și sugestiile și propunerile lor în vederea îmbunătățirii sistemului de evidență existent la filiala Iași a Arhivelor Statului. Pornind de la aceste deziderate ale organizării mesei rotunde, tovarășul Vasile Moise a reliefat necesitatea perfecționării sistemului de evidență a documentelor în raport cu nevoile teoretice și practice ale activității arhivistice, ale satisfacerii într-o măsură sporită a exigențelor documentelor de partid și de stat, a perfecționării continue și permanente a muncii noastre.

În continuarea dezbaterilor s-au prezentat următoarele intervenții:

DUMITRU IVANESCU, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Iași:

Arhivele Statului din Iași reprezintă una din cele mai vechi și mai importante instituții din sistemul național ce conservă o însemnată cantitate de documente. Înființată cu peste 155 de ani în urmă, datorită strădaniilor înaintașilor noștri, în depozitele arhivelor iesene au intrat peste 13 km. de dosare, manuscrise, documente, stampe, fotografii, planuri, hărți, desene de arhitectură etc., din perioada 1399—1970. Multe din ele au făcut obiectul unor îndelungate și sistematice cercetări, sint cuprinse în cunoscute corpusuri de documente sau stau la baza unor lucrări fundamentale ale istoriografiei românești. Firește, nu vom spune nimic nou dacă vom aminti că unele dintre aceste valori documentare au fost studiate de renumiți istorici români și străini, din rindul primilor nelipsind B. P. Hasdeu, Th. Codrescu, A. D. Xenopol, P. Rășcanu, Gh. Asachi, Gh. Ghibănescu, D. A. Sturza, Dimitrie Onciul, Mihael Costăchescu, N. Iorga, Andrei Oțetea, Sever Zotta, Gh. Brătianu, Ilie Minea și mulți, mulți alții.

Datorită lor documentele pe care le păstrăm și-au dovedit utilitatea, au fost puse în slujba adevărului istoric.

Dar pînă să ajungă pe masa cercetătorului, documentul de arhivă a trebuit să fie supus anumitor operațiuni efectuate de către arhiviști, pentru că, încă de la începutul existenței instituției Arhivelor Statului, una din problemele capitale ale muncii noastre a constituit-o înregistrarea și regăsirea cu ușurință a documentelor. Ca să putem înțelege de ce în arhivele noastre există forme diverse de evidență — și cînd spun aceasta mă refer numai la inventar, ca principal instrument de înregistrare și regăsire a.u.a. — forme ce sînt specifice provinciilor istorice românești, cit și unor etape din munca noastră, trebuie să ne întoarcem la anii de început ai instituției Arhivelor Statului. Concret, în cazul Arhivelor Statului Iași, la activitatea desfășurată de Gh. Asachi cel care a fost nu numai un deschizător de drumuri, dar și cel care a pus bazele teoretice și practice ale profesiei noastre.

Elaborarea și aplicarea unui „metod lesnicios“ pentru evidența documentelor și a dosarelor depuse la Arhivele Statului l-a preocupat mult pe Asachi. Instrucțiunile primite de la Ministerul de Justiție, forul tutelar al instituției noastre la acea dată, nu-l satisfăceau. Pentru îmbunătățirea lor Asachi a cerut, la 25 februarie 1832, să aibă dezlegare să aplice o altă rînduială la „înscrierea acturilor, precum și a înlesnicioasei aflări“..

La raport el anexa și modele de formulare pentru registrele de evidență. Asachi avea în vedere că Arhivele Statului vor aduna documente de proveniență și conținut foarte variat. În consecință, evidența nu putea fi aceeași ca la arhiva unei instituții. Pe de altă parte, modul defectuos de depunere, care consta uneori din cîte un singur dosar sau document, l-a determinat pe înaintașul nostru să vadă în Arhivele Statului un mare depozit, în care firul călăuzitor nu putea fi decît unul: așezarea unităților de păstrare — dosar, condică sau document foaie volantă — pe alfabet, în cadrul a două colecții, prima fiind aceea a depunerilor oficiale de la instituții (dosare, condici, etc.); iar a doua, a documentelor publice neconstituite în dosare. Și pentru una și pentru alta, ca evidență de bază a introdus cîte o „condică generală“ numită transportor, în care se treceau în ordinea intrării, „transporturile“ (depunerile) respective.

Pentru fiecare transport se completau în condică următoarele rubrici: numărul curent al actului din opisul (inventarul) depunerii respective, cuprinderea pe scurt a actului, numărul opisului (inventarului), data documentului (anul, luna, ziua), numărul fielor și la ce literă a fost repartizat. Pentru documentele foi volante s-au făcut cutii pentru fiecare literă. Ca metodă de cartare a confecționat un du'ap cu 4 căsuțe, în care se așezau documentele pe litere pînă se adunau atîtea ca să poată face un pachet. Pachetul odată format, se lega cu sfoară, punindu-i-se etichetă dacă erau dosare sau condici, ori se așeza într-o cutie cu litera respectivă și numărul din condica generală și alfabetică.

În condica generală se trecea, de asemenea, numărul și data adresei cu care se făcea depunerea.

În primii ani de activitate, Asachi n-a folosit inventarierea făcută de instituții. Opisul primit era păstrat ca document de bază al depunerii. Documentele și dosarele, odată intrate la Arhivele Statului erau supuse unei noi inventarii. Ele erau trecute în condici de inventar general, unde conținutul era dat pe larg și cu elementele necesare unei bune orientări, iar într-o altă rubrică se arată litera la care a fost repartizat. La repartizarea dosarelor și documentelor pe litere, se ținea cont de elementul esențial al dosarului: problemă, persoană sau proprietate. Pentru fiecare literă s-a întocmit cîte un inventar în care se indica numărul de inventar, titlul dosarului pe scurt sau al documentului și numărul fiecărei unități de păstrare din condica generală. Dacă urmărim cu atenție lucrările executate, atît în primul volum al condicii generale cit și în inventarele pe litere întocmite în perioada 1832—1837, putem lesne constata seriozitatea, competența și migala cu care se lucra la întocmirea rezumatelor și repartizarea pe litere. Folosind acest sistem, au fost incluse în colecție toate depunerile pînă în 1837, repartizîndu-se pe litere 35.000 dosare și condici și 92 documente publice. În acest fel în colecția „Litere Gh. Asachi“, cum este ea numită acum, au intrat primele 81 de transporte (depuneri) formate din fonduri ale unor instituții desființate (Divanul Împlinitor, Comisiile revizuitoare, Departamentul Pricinilor Străine, Hătmânia, Vornicia Obștei etc.) sau ale unor instituții care funcționau în acea

perioadă (Divanul Domnesc, Divanul Judecătoresc, Obșteasca Adunare, Departamentul Treburilor din Lăuntru, Obștescul Control, Comitetul Sănătății, Vistieria, Tribunalul de Comerț Iași, Comisia Epitropicească, Divanul judecătoresc, Țara de Sus și de Jos, Judecătoriile ținutale Bacău, Botoșani, Cirligătura, Covurlui, Dorohoi, Fălciu, Hirău, Herța, Neamț, Putna, Roman, Tecuci, Tutova, Vaslui).

Acest sistem de ordonare alfabetică a dosarelor nu pe fonduri ci pe probleme pe care le conțin corespunde sistemului de indexare al întregului material arhivistic. Având inventare bune și fiind, în același timp, indexate, cercetătorul poate epuiza o temă de cercetare cu mare ușurință, nefiind obligat să cerceteze toate fondurile.

Exemplu: la litera V se află întregul material documentar privind vămile Moldovei. După anul 1837, din cauza înmulțirii depunerilor și mai ales a lipsei de personal, Gh. Asachi a fost obligat să renunțe la așezarea materialului arhivistic pe litere și la refacerea inventarelor primite de la instituții. A adoptat o altă metodă în raport cu numărul mare de depuneri. Astfel, a folosit inventarele întocmite de instituții, iar în depozit a păstrat transportul cum a fost depus. Singura operațiune după înregistrarea depunerii în transportarul general era aceea de a trece pe coperta dosarului sau condiții primite, numărul de transport — prescurtat, Tr. — și de opis. — op. corespunzător transportarului general și numărului opisului de depunere. În transportarul general se urmărea cu regularitate trecerea numărului curent al transportului și al opisului — un transport putând avea mai multe opise —, cine depunea, dacă era fondul propriu sau al unei instituții desființate, numărul și data adresei cu care erau depuse, numărul unităților de păstrare și data. Deci evidența nu se ținea pe fonduri arhiviste, ci pe transporte și opise. De aceea, un fond arhivistic se afla într-un depozit sau în mai multe, după cum intrase în Arhivele Statului sau după cum i se găsisse loc în depozit. Această formă improprie de sistematizare a fondurilor s-a păstrat până în 1912, când noul șef al Arhivelor Statului Iași, Sever Zotta, a trecut la reorganizarea întregului fond arhivistic. De la această dată înainte principala formă de evidență o capătă fondul, folosind însă inventarele depuse de instituții, așa încât toate fondurile administrative și judecătorești ale Moldovei din epoca modernă, circa 4 km. de arhivă scrise cu litere chirilice, sînt ordonate pe fonduri, iar în cadrul fondurilor pe transporte și opise. Războiul al doilea mondial și evacuarea din 1944 au produs noi perturbații în evidența fondurilor și colecțiilor arhiviste, încît a fost necesară o muncă uriașă pentru a face ordine în cele peste 600.000 dosare.

Avînd în vedere sistemul de evidență existent la Filiala Arhivelor județul Iași, ne exprimăm opinia că organizarea pe transporte a documentelor nu ridică probleme deosebite la nivelul evidenței centralizate și al cercetării științifice actuale și propunem menținerea lui în continuare, dată fiind tradiția specifică locală.

MIRCEA TIMBUS, arhivist principal, Filiala Arhivelor Statului județul Arad :

Evidența documentelor din Fondul Arhivistic Național al Republicii Socialiste România păstrat de Arhivele Statului, constituie una din laturile fundamentale ale activității arhiviste contemporane care, în procesul completării continue a bazei documentare dobîndește un plus de importanță. Miile de fonduri și colecții de arhivă păstrate în depozitele Direcției Generale a Arhivelor Statului și în ale filialelor sale județene, al căror număr sporește an de an, se cer temeinic cunoscute în vederea informării operative a cercetării științifice și practice, precum și pentru a face posibilă planificarea activităților arhiviste ale Arhivelor Statului. De aici preocupările conducerii instituției, ale lucrătorilor ei, de a asigura o evidență cît mai bună a fondurilor și colecțiilor de arhivă, fundamentată pe principii și metode moderne, unitare.

Se cuvine să amintim preocuparea generațiilor anterioare de slujitorii Arhivelor, față de cunoașterea patrimoniului documentar. În acest sens, amintim elaborarea și publicarea unor instrumente arhiviste de informare în cursul anilor. Dintre acestea menționăm mai multe inventare arhiviste ale fondurilor păstrate în Arhivele Statului, care permit o orientare amănunțită în informațiile cuprinse în acestea.

Considerăm potrivit să precizăm că dispunem de o evidență a fondurilor și colecțiilor de documente aflate în patrimoniul Arhivelor Statului, rod al muncii și

gîndirii cîtorva generații de arhiviști, că această evidență, chiar dacă pe alocuri poate fi corectată și completată de noi, arhiviștii de astăzi, în dorința firească de a ne perfecționa munca, de a dobîndi un sistem de evidență mai bun, mai eficient, adaptat condițiilor noi în care ne desfășurăm activitatea.

În acest sens, menționăm că, Filiala Arhivelor Statului județul Arad, preocupată și ea în ultimii ani de perfecționarea sistemului de evidență, ca urmare, mai ales a extinderii preluărilor de fonduri și colecții arhivistice, a efectuat o serie de corecturi în instrumentele de evidență, din care amintim pe cele mai importante.

Astfel, înainte de toate, am trecut la înlocuirea din evidențe a *denumirilor improprii de „colecții de fonduri”*, care mai apăreau încă în Inventarul general din anul 1969. Este vorba despre *colecția de fonduri parohiale, colecția de fonduri personale și familiale ș.a.*, din care s-au constituit mai multe fonduri parohiale, familiale și personale, înregistrate separat. Fondurilor parohiale li s-a dat denumirea oficiilor parohiale care le-au emis, iar celor *familiale* și personale, *numele de familie*, respectiv numele și prenumele creatorului de fond. În cazurile cînd fondurile familiale sau personale se compuneau din cîteva file, însumînd 0,01—0,09 m.l., nu s-a considerat necesară înregistrarea lor ca fonduri sau colecții distincte. Documentele provenite din donații sau achiziții care, prin volumul lor, nu justificau constituirea în fonduri de sine stătătoare, au fost repartizate la alte fonduri, deja constituite, cu un profil asemănător.

Din analiza evidenței existente la Filiala Arhivelor Statului județul Arad a reieșit necesitatea perfecționării sistemului. De exemplu la fondul Prefectura județului Arad, care are instrumente contemporane de evidență (registre intrare-ieșire, opise alfabetic, registre seriale de arhivă ș.a.), există două situații și anume: documentele de la începutul secolului al XVIII-lea (cele mai vechi păstrate în fondul amintit) și pînă în anul 1920, au fost menținute în forma de ordonare aplicată de instituția creatoare de fond, iar cele ulterioare anului 1920 au fost supuse unor operațiuni de evidență. Dacă în primul caz documentele au rămas ordonate pe serii — cronologic, iar în interiorul fiecărui an după numărul de înregistrare sau numărul de bază, fără să fie supuse selecționării, în cazul al doilea s-a apreciat că este oportună selecționarea. Astfel, după selecționarea documentelor din seria Serviciul administrativ, pe anii 1921—1930, au fost grupate cronologic, pe probleme, constituindu-se în dosare aparte pentru fiecare problemă. Aceste dosare, cite 20—30 în fiecare an, au fost apoi inventariate, iar instrumentele contemporane de evidență au fost înlocuite prin noile inventare, întocmite în conformitate cu prevederile legislației arhivistice în vigoare.

Aceste operațiuni se justifică prin noua calitate a inventarelor care răspund într-o mai mare măsură nevoilor actuale și prin faptul că se elimină o însemnată cantitate de maculatură.

O problemă care ne-a preocupat mai mult, dată fiind ponderea documentelor preluate în ultimii ani de la organele administrației de stat, a fost *determinarea apartenenței lor la fonduri de arhivă*. Înregistrarea acestor fonduri în evidențele filialei, mai ales la primele preluări, s-a făcut neunitar, ca urmare a preluării întocmai a denumirilor date fondurilor de unitățile predătoare.

Încercînd să înlăturăm minusurile și aplicînd principiul istorismului în stabilirea apartenenței documentelor la fonduri, care nu trebuia să conducă la fragmentarea lor, s-au operat corecturi în evidențe.

În cele ce urmează înfățișăm modul în care filiala noastră a încercat să rezolve fondarea arhivelor create de organele administrației de stat:

1. *Consiliul Popular al județului Arad* a fost considerat fond nou, deschis, ca urmare a reorganizării administrative a teritoriului R. S. România din 16 februarie 1968, cînd Aradul a devenit județ. El nu continuă activitatea fostului Sfat Popular al raionului, cu o structură organizatorică diferită și competență teritorial-administrativă mult mai restrînsă. Credem, însă, că în acele județe în care consiliile populare județene au preluat activitatea fostelor sfaturi populare regionale, fondurile de arhivă trebuie privite drept continuatoare ale sfaturilor populare regionale și, respectiv, ale prefecturilor județene.

2. Fondul Consiliului Popular al municipiului Arad, cuprinzînd documentele create de-a lungul anilor de Primăria municipiului și de Sfatul popular al orașului Arad, este un fond cu o istorie mai veche, căruia, potrivit cu principiile ce stau la baza fondării, trebuia să i se atribuie ultima denumire a instituției creatoare, deci Consiliul Popular al municipiului Arad. Am înregistrat însă

partea de fond cuprinsă între anul înființării instituției și pînă la finele anului 1950, cu denumirea de Primăria Municipiului Arad, iar cea ulterioară anului 1950 cu denumirea de Consiliul Popular al municipiului Arad. Această derogare o motivăm prin aceea că fondul Primăria a pătruns cu această denumire în circuitul cercetării istorice fără a dispune de argumente întemeiate. Asemenea schimbări se vor produce inevitabil, determinate de schimbările de denumire a instituțiilor și întreprinderilor. Important pentru cercetarea științifică este nu denumirea pe care o dăm noi fondurilor și colecțiilor, ci regăsirea acestor fonduri și colecții în depozite, indiferent de denumirile cu care sînt înregistrate, spre a servi cercetării.

3. Consiliile populare orășenești sînt continuatoare ale activității sfaturilor populare ale orașelor de subordonare raională, ale primăriilor orășenești, dar și ale sfaturilor populare comunale, respectiv ale primăriilor comunale, atunci cînd este vorba de orașe nou înființate în locul comunelor, pe baza Legii privind organizarea administrativă a teritoriului R. S. România din 16 februarie 1968. Arhivele acestor organe sînt înregistrate în evidențele noastre cu ultima denumire a instituției creatoare, cea de Consiliu popular al orașului.

4. Consiliile populare comunale, prevăzute cu această denumire și în nomenclatura legilor de organizare administrativ-teritorială a țării, anterioare anului 1950, continuă activitatea sfaturilor populare comunale și respectiv a primăriilor comunale care le-au precedat. În evidențele noastre figurează cu ultima denumire, cea de consilii comunale, făcîndu-se mențiune despre denumirile anterioare în fișa „Situția fondului“.

5. Arhiva fostului Sfat Popular al regiunii Arad a fost înregistrată ca fond aparte, cu anii extremi 1951—1956, deși instituția continua de fapt activitatea fostei Prefecturi a județului Arad. Din considerente similare cu cele avute în vedere la fondul Primăria municipiului Arad, am considerat fondul Prefectura județului Arad, intrat și el cu această denumire în circuitul cercetării istorice, ca fond aparte. Sfatul Popular al regiunii Arad este fond închis în anul 1956, în acel an desființîndu-se regiunea Arad, iar teritoriul ei fiind repartizat pentru administrare regiunilor Banat și Crișana.

6. Sfaturile populare raionale, constituite ca urmare a raionării administrativ-economice a teritoriului țării din septembrie 1950 și în conformitate cu prevederile Decretului de organizare nr. 259 din decembrie 1950, au rămas în activitate, cu unele excepții, pînă în anul 1968. Arhivele create de acestea formează fonduri închise, cu denumirea de sfaturi populare raionale. Ele nu continuă activitatea fostelor preturi de plasă cu un teritoriu de competență cu totul diferit.

7. Sfaturile populare orășenești, ale orașelor de subordonare regională sau raională, nu pot fi considerate fonduri închise. Așa cum s-a arătat mai sus, ele continuă activitatea primăriilor din localitățile respective și sînt continuate, la rîndul lor, fie de către consiliile populare municipale, fie de către cele orășenești. În consecință, fondurilor arhivistice create de acestea li se vor atribui denumirile respectivelor consilii.

8. O situație aparte o prezintă sfaturile populare comunale, datorită modificărilor repetate survenite în împărțirea administrativ-economică a teritoriului țării. Astfel, o parte din ele continuă activitatea fostelor primării comunale, anume acelea care au fost constituite pe teritorii comunelor existente și înainte de anul 1950. Altele au fost înființate prin modificările aduse în anii 1952, 1956, 1960 și 1965 legilor de împărțire administrativ-teritorială, fără să continue deci activitatea altor organe ale administrației comunale. Activitatea unor sfaturi populare comunale a fost continuată după anul 1968 de consiliile populare comunale, altele au încetat să funcționeze prin prevederile legilor din anii 1952, 1956, 1960, 1965 și 1968. Arhivele create de acestea din urmă trebuie considerate fonduri închise cu denumirea sfatului popular al comunei respective.

9. Preturile de plasă au fost în toate cazurile considerate fonduri închise, cu anii extremi foarte diferiți, încadrîndu-se în general în perioada interbelică și pînă în anul 1949.

10. Primăriile comunale au fost tratate diferențiat, în funcție de anii extremi ai funcționării acestora. Acele primării comunale a căror activitate a încetat în 1950, sau înainte de acest an, au creat documente încadrate în fonduri arhivistice închise la data încetării activității, de fapt înregistrate cu denumirea de

primării comunale. Primăriile a căror activitate a fost continuată de sfaturile populare comunale și o bună parte de consiliile populare comunale, au fost înregistrate — după caz — cu denumirile de sfaturi populare comunale sau de consilii populare comunale.

În ceea ce privește documentele create în cursul activității de Comitatul Arad, pînă la unirea Transilvaniei cu România, noi le-am inclus în fondul Prefectura județului Arad ca instituție a administrației județene, continuatoare a comitatului.

Desigur, exemplele ar putea continua cu fonduri create de unități aparținind și altor ramuri de activitate. Fiecare filială a acumulat în acest sens o experiență proprie. Hotărîtoare la stabilirea apartenenței documentelor la fonduri este, în toate cazurile, cunoașterea cît mai amănunțită a istoricului instituțiilor creatoare de arhivă, spre a exprima pe această bază, nuanțele problemei și consecințele reorganizărilor survenite în viața acestor unități. Dar, cu toate eforturile arhivistilor de a găsi cele mai potrivite căi de rezolvare a problemelor privind fondarea și evidența documentelor, vor continua să apară, este în logica lucrurilor, situații individuale, chiar și subiective.

Apreciem așadar că, evidența în Arhivele Statului este un domeniu susceptibil de o permanentă actualizare și perfecționare. Trebuie să știm să dăm evidenței elementele necesare despre fondurile și colecțiile păstrate pentru ca ea, la rîndul ei, să fie în măsură să ne ofere, la momentul potrivit, informațiile cerute. Nici o evidență nu va oferi altceva vreodată decît ceea ce a fost înmagazinat în ea. De aceea, este *nevoie să ne fixăm cu exactitate asupra elementelor componente ale fiecărui instrument de evidență și să veghem la completarea lor întocmai*.

În condițiile actuale cînd numărul fondurilor și colecțiilor de arhivă a sporit considerabil la fiecare unitate a Arhivelor Statului, se simte tot mai mult nevoia suplimentării instrumentelor de evidență prevăzute de Normele tehnice, printr-un registru sau caiet repertoar, prevăzut cu o rubricare adecvată care, grîndind fondurile și colecțiile în ordine alfabetică, să fie în măsură să stabilească relația cu dosarele fondurilor și inventarele acestora păstrate în ordine numerică. Această evidență alfabetică poate fi completată cu date despre locul de depozitare a fondurilor și colecțiilor (numărul depozitului, al raftului și poliței), centralizînd deci informațiile din ghidurile depozitelor.

În încheiere, îmi exprim convingerea că masa rotundă consacrată evidenței fondurilor și colecțiilor arhivistice din depozitele Arhivelor Statului va prilejui un valoros schimb de opinii între arhiviști, contribuind, pe această cale, la adoptarea celor mai potrivite soluții vizînd perfecționarea instrumentelor de evidență și la abordarea lor în mod unitar.

ȘTEFAN SUCIU, director adjunct — Filiala Arhivelor Statului Brașov :

În intervenția mea doresc să împărtășesc din experiența colectivului *Filialei Brașov* în activitatea de întocmire a evidenței fondurilor și colecțiilor arhivistice din depozitele proprii și totodată să-mi exprim unele opinii referitoare la perfecționarea sistemului de evidență în Arhivele Statului.

Firește, mă voi referi în primul rînd la documentele create de către instituțiile din Transilvania care au particularități atît în felul de constituire cît și în privința evidenței.

În decursul vremii din valoroasele documente create de Primăria Brașov, s-au constituit colecții de documente pe criterii diferite : genul documentului, emittent sau limba de redactare. Astfel, s-au constituit colecțiile „Privilegii“ (1353—1910), „Fronius“ (1379—1721), „Schnell“ (1431—1733), „Stenner“ (1369—1820).

Considerînd că instrumentele de evidență (inventare numerice, repertorii incomplete sau rezumate sumare) nu corespund nevoilor actuale ale activității arhivistice și avînd în vedere valoarea deosebită a documentelor, s-a trecut la inventarierea documentelor, menținîndu-se însă ordinea dată de creatorii colecțiilor, deoarece au intrat în circuitul științific cu aceste cote. Inventarele cuprind și bibliografia documentelor publicate pînă în prezent. Intenționăm ca la fiecare inventar să întocmim indici, pentru înlesnirea cercetării.

În același fel s-a procedat și cu documentele create înainte de introducerea sistemului de registratură din seria „Acte administrative“, întocmindu-se 29 de volume de inventare, însumînd 11.800 unități arhivistice.

Inventarele astfel întocmite corespund actualelor cerințe arhivistice.

Fără îndoială că pentru filialele din Transilvania o problemă majoră de evidență o constituie fondurile create după introducerea sistemului de registratură, în anul 1772. Acest sistem a evoluat și totodată s-a complicat pe măsură ce documentele s-au înmulțit de la an la an. Din sistemul păstrării actelor în ordinea strict numerică a numerelor de înregistrare s-a dezvoltat un sistem nou, al numerelor de bază, iar din acesta, dar nu în toate cazurile, sistemul claselor.

În prezent, toate aceste sisteme, anume — registrele de intrare-ieșire, registrele seriale de arhivă (cartea arhivarului) și indexele — nu asigură o evidență exactă asupra conținutului documentelor. Spre deosebire de inventare, instrumentele contemporane de evidență nu pot fi îmbunătățite în timpul efectuării unor operațiuni arhivistice.

Practica a demonstrat că regăsirea documentelor după indexe, folosirea acestor instrumente de evidență din cauza limbii de redactare și manipularea acestora, sînt anevoioase. Este greu de stabilit la ce cuvînt cheie a fost indexat un document.

În cele mai multe cazuri, cele trei instrumente contemporane de evidență pot fi folosite numai împreună, completîndu-se reciproc prin anumite informații. În cazul sistemului simplu de registratură, în lipsa indicelui alfabetic, pentru fiecare document trebuie parcurs registrul de intrare-ieșire în întregime, uneori cu 18—20.000 înregistrări.

În ambele cazuri menționate, sînt de părere că singura soluție de rezolvare constă în inventarierea documentelor, cu respectarea ordinii dată de creatorul fondului.

La Filiala Brașov, dată fiind importanța documentelor din seria „acte prezidiale“ create de Comitatul Brașov în perioada dualismului s-a trecut la inventarierea acestor documente.

De asemenea, s-a efectuat selecționarea documentelor din fondul Prefectura județului Brașov pe anii 1922—1949, în cadrul căreia s-a menținut sistemul numerelor de bază și după anul 1918, documentele păstrate urmînd să fie inventariate. Instrumentele contemporane de evidență constituie cu siguranță izvoare importante ale istoriei. Cu timpul însă, ele, și mă refer la cele întocmite atît înainte cît și după introducerea sistemului de registratură, vor fi înlocuite, avînd în vedere perfecționarea evidenței.

În sensul celor arătate, propunem adaptarea unor prevederi ale normelor de lucru, în sensul ca pentru operațiunile arhivistice care se efectuează să se cerceteze fiecare document.

O problemă care ne preocupă o constituie fondarea documentelor. La Filiala Brașov, pentru a evita fragmentarea fondurilor, am avut în vedere, în primul rînd principiul integrității și continuității fondurilor arhivistice, de exemplu: Prefectura județului Făgăraș cuprinde documente din anii 1614—1950, Primăria Brașov conține documente create în peste șase secole (1353—1950), Primăria comunei Cristian (1362—1950), sau Camera de comerț și industrie (1853—1949), Fabrica „Aurora“, cu documente începînd din anul 1884 (fond deschis), Inspectoratul industrial (1873—1948). Dintre colecții menționez Colecția de documente Biserica Neagră cu documente datînd din anii 1371—1876 și Colecția Bibliotecii ASTRA Brașov, care cuprinde documente create în anii 1435—1946. Important în primul rînd, este să dispunem de evidențe complete, care să răspundă cerințelor complexe ale activității arhivistice.

DUMITRU ZAHARIA, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Bacău :

Evidența fondurilor și colecțiilor arhivistice din depozitele Arhivelor Statului constituie una din problemele principale ale activității arhivistice.

Între instrumentele de evidență, inventarul fondului, care cuprinde și istoricul instituției creatoare, este principalul instrument, la care se adaugă registrul general de arhivă, cel al inventarelor și fișa fondului.

La Filiala Arhivelor Statului Bacău s-au efectuat operațiunile de întocmire a evidenței documentelor din perioada feudală și din cea modernă și contemporană. Preluările de documente de la organizațiile socialiste s-au realizat cu respectarea normelor în vigoare astfel încît putem aprecia că în prezent sistemul de evidență la filiala noastră nu ridică probleme deosebite.

În vederea perfecționării sistemului de evidență s-au operat unele corecturi în inventare, îndeosebi în ceea ce privește denumirile instituțiilor și definirea

profilului activității. De asemenea, pentru asigurarea condițiilor optime de preluare a documentelor de la organizațiile socialiste s-au efectuat verificări periodice asupra modului de întocmire a inventarelor, a prefetelor acestora și a respectării tuturor prevederilor legislației arhivistice.

Pentru Filiala Iași apreciem că inventarele existente sînt de bună calitate dar se impune modernizarea sistemului de evidență în sensul reorganizării documentelor pe fonduri, deci cu respectarea principiului fondării, al provenienței acestora.

NICOLAE CHIPURICI, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Mehedinți :

Dintre problemele actuale privind evidența fondurilor și colecțiilor arhivistice la Filiala Arhivelor Statului, județul Mehedinți și nu numai la aceasta, prezentăm, cu acest prilej : 1) inventarele de predare-preluare a documentelor de la organizațiile socialiste ; 2) fișa „Situația fondului“ — instrument centralizator de evidență.

Disponind de un local nou, din 1981, Filiala Arhivelor Statului Mehedinți a preluat de la organizațiile socialiste și persoane fizice, în numai cinci ani, fonduri și colecții ale căror documente create în majoritate între anii 1948—1975, au însumat, în final peste 3500 m.l. poliță raft, respectiv peste 500 de fonduri sau fragmente de fonduri și colecții arhivistice.

Din preluările efectuate pînă în prezent, unele fonduri sînt deschise, provenind de la creatori care funcționează, și pentru care există mai multe inventare în funcție de numărul preluărilor. De aceea apreciem că, preluările și inventarele pe transporturi, în cazul Filialei Iași nu au fost o greșeală la vremea lor, ci rezultatul unei necesități în concordanță cu realitatea, cu practica arhivistică a timpului. De asemenea, înțelegem că acest mijloc de evidență a devenit actual, în timp ce vechile inventare de transporturi sînt discutate sau amendate.

Inventare parțiale succesive de preluări avem și în cazul fondurilor închise în anii 1950 și 1968, ca urmare a organizării teritorial-administrative a țării, precum și pentru faptul că astfel de inventare vor exista în continuare, datorită periodicității inventarierii, a selecționării și a depunerii arhivei curente la depozitul creatorului, apoi la Arhivele Statului.

Inventarele de predare-preluare la care ne referim se înscriu în registrul inventarelor.

Pentru aceasta considerăm că este necesară o muncă de îndrumare mai atentă și sprijinirea alcătuirii unor inventare de către organizațiile socialiste care să corespundă pe deplin reglementărilor în vigoare și nevoilor muncii de informare.

Principala problemă pe care o ridică inventarele de predare-preluare a documentelor de la organizațiile socialiste este cea a delimitării și fondării documentelor cuprinse în acestea care, în cazul existenței mai multor fonduri în același depozit de arhivă, se face adesea greșit. Experiența și concluziile la care s-a ajuns la Filiala Arhivelor Statului Mehedinți în anii 1981—1985 au fost prezentate în „Revista Arhivelor“, nr. 2/1986 și nu le repetăm acum. Subliniem, totuși, și cu acest prilej că o evidență corectă este determinată de o fondare corespunzătoare. De asemenea, rezolvarea problemelor de fondare implică alături de principiul istorismului și pe cel al apartenenței schimbărilor profilului activității care survin pe parcurs sau al reorganizării din punct de vedere teritorial-administrativ.

Este necesar ca indicațiile noastre metodologice, ale Arhivelor Statului să se desfășoare unitar numai în concordanță cu principiile enunțate.

Relația dintre inventar și fondarea documentelor este de reflectare directă ca și cea dintre inventar și celelalte evidențe arhivistice care, toate, se întocmesc cu datele furnizate de inventar. Și cum principala problemă pe care o reflectă inventarele de predare-preluare este cea de greșită fondare, refondarea are drept urmare un inventar refăcut și, deci, alte date, schimbate față de inventarul de predare-preluare ale cărui date au fost deja înscrise în procesul verbal de predare-preluare, registrul general de arhivă, fișa „situația fondului“ și chiar registrul inventarelor. De aici seria de neconcordanțe care apar între instrumentele de evidență. Evident că astfel de neconcordanțe pot avea și alte cauze care pot să fie înlăturate.

Cu alte cuvinte, se cere ca inventarierea să fie precedată de o bună fondare, sarcină care intră în competența și răspunderea Arhivelor Statului.

2. Fișa „Situția fondului“ reprezintă un formular care necesită unele îmbunătățiri, după părerea noastră și include rezultatele și schimbările intervenite în cursul activității.

Pentru aceasta, actualul formular „Situția fondului“ poate să fie simplificat și adaptat, simplificat în sensul că rubricile 10—19 pot să fie eliminate, etapele de muncă respective nefiind urmărite prin acest formular, ci numai etapa finală (rezultatul), adică documentele inventariate după selecționare (cimpurile 20—22 din formular). Adaptat, în sensul ca cele șase-șapte activități care nu sînt menționate să fie incluse în acest formular.

Indiferent de concluziile și formulările la care se va ajunge, pentru cunoașterea operativă, conducerea, organizarea și controlul eficient ale acestor activități, optăm pentru adaptarea și modernizarea formularelor existente.

În ceea ce privește evidența de la Filiala Arhivelor Iași ne exprimăm părerea următoare: colecția „Litere“ avînd în vedere modul de constituire și conținutul, se poate păstra în continuare după cum a fost concepută de creatorul ei. Celelalte aspecte sînt discutabile.

VASILE MIRON, șeful Filialei Arhivelor Statului, județul Suceava :

Un loc important în activitatea arhivistică îl ocupă evidența documentelor în scopul cunoașterii existentului fondurilor și colecțiilor de documente deținute de Arhivele Statului, al completării bazei de documentare, informării operative a cercetării științifice și practice, planificării activității arhivistice.

În prezent, amplificarea activității arhivistice impune perfecționarea evidenței fondurilor și colecțiilor deținute de Arhivele Statului, avînd în vedere și modificările organizatorice succesive suferite de unele instituții. Fondarea, acțiunea de delimitare a documentelor ce aparțin unui fond, reprezintă problema principală care asigură evidența exactă a documentelor.

De exemplu, fondurile create de instituțiile locale ale administrației de stat, ce au funcționat în mai multe orînduiri sociale, succedîndu-se și avînd aceleași atribuții și competență teritorială au funcționat în decursul timpului sub diferite denumiri ca : Isprăvnicia ținutului Suceava (1832—1864), Prefectura județului Suceava (1864—1925), Prefectura județului Fălticeni (1925—1930) și Prefectura județului Baia (1930—1949), Comitetul provizoriu al județului Baia (1949—1950), Documentele create de instituțiile enumerate mai sus au fost constituite într-un singur fond, pornindu-se de la argumentul că aparțin uneia și aceleiași instituții locale a administrației de stat și ca atare au fost înscrise și în evidența filialei cu ultima denumire : Prefectura județului Baia. Considerăm că în ceea ce privește denumirea fondului de mai sus, atît în cazul nostru, cît și în alte asemenea cazuri, nu s-a respectat principiul istorismului, incluzîndu-se sub aceeași denumire isprăvnicia și comitetul provizoriu. Aceeași situație o au fondurile arhivistice create după încetarea activității comitetelor provizorii de către : sfaturile populare regionale și consiliile populare județene, pe care le vom prelua în viitor.

Totodată se pune întrebarea dacă este corect ca să se citeze documente dintr-un fond al unei instituții înainte ca aceasta să se fi creat sau după ce și-a încetat activitatea.

Considerăm necesar ca denumirile anterioare pe care le-a purtat instituția și care sînt menționate în fișa „Situția fondului“ să fie evidențiate și în inventarul fondului pentru perioadele corespunzătoare denumirii.

La Filiala Suceava s-au adus îmbunătățiri sistemului de evidență datorate selecționării unor documente (exemplu, la fondurile prefecturilor județelor Rădăuți, Suceava și în prezent Prefectura județului Baia), reordonării documentelor și recotării u.a., cum a fost cazul la colecția de documente și la Primăria orașului Suceava.

La Primăria orașului Suceava, prin scoaterea din fond a documentelor ce aparțin Comisariatului ținutal cezaro-crăiesc Suceava s-a creat un nou fond arhivistic, impunîndu-se refacerea inventarului. La acest fond, documentele create după sistemul de registratură au fost ordonate după instrumentele contemporane de evidență. Unele greutăți au existat la documentele financiar-contabile care au fost cuprinse în registrele contemporane de evidență și pe care le-am constituit în dosare separate, le-am ordonat după ultimul document creat după sistemul de registratură și le-am cuprins în inventarul anului respectiv, după mențiunea

că documentele au fost ordonate după instrumentele contemporane de evidență, începînd cu numărul 1.

Perfecționarea inventarelor arhivistice se impune la unele fonduri și datorită modului defectuos de inventariere al creatorului. Nu sîntem de acord cu faptul că la unele fonduri mai mici s-au dat numere de inventar peste ani. Această situație crează greutatea la luarea în evidență a unor noi documente intrate ulterior în depozitele noastre. Un exemplu îl constituie fondul Judecătoria Suceava care, în momentul preluării în depozitele noastre, a avut documente din anii 1875—1947 numerotate de la 1—300. Între timp s-au mai primit alte dosare create în perioada de început a activității. Datorită sistemului de inventariere peste ani a trebuit să fie incluse după ultima poziție din inventar, indiferent de anul creării. De aceea, propunem ca și fondurile mici să primească număr de inventar numai în cadrul anului și nu peste ani, pentru ca în cazul unor preluări ulterioare u.a. să poată fi inventariate la anul de emiter.

Documentele depistate cu ocazia verificării ca aparținînd altor fonduri au fost trecute în procesele verbale a existentului cu inventarele cu mențiunea necesității de separare și de includere a lor la fondurile de care aparțin. În scopul ușurării cunoașterii operative a situației documentelor din fondurile aflate în depozitele proprii, procesele-verbale de verificare a existentului cu inventarele au fost puse la dosarul fondului.

Propunem ca la fișa „situația fondului“ să se introducă o rubrică care să redea situația privind starea de conservare a documentelor care să reflecte cantitatea și totalul u.a. ce necesită recondiționare și cantitatea restaurată.

Pentru o informare cu caracter general, dar la obiect, asupra conținutului documentelor din fondurile și colecțiile deținute de Arhivele Statului susținem ideea întocmirii unor inventare de bună calitate și corect dactilografiate, pe care să le oferim cercetătorilor la sala de studiu.

În vederea perfecționării evidenței la Filiala Arhivelor Statului Iași, propunem menținerea în forma existentă a colecției Asachi, iar pentru transportate să se alcătuiască indici care să înlesnească cercetarea documentelor și să contribuie la îmbunătățirea evidenței.

ȘTEFAN HURMUZACHE, șef serviciu în D.G.A.S. :

De cînd statul și-a luat asupra sa grija pentru arhive, pentru adunarea, folosirea, conservarea și protecția documentelor a impus tuturor administrațiilor instituției noastre codificarea „obiceiurilor“ arhivistice în regulamente și legi pentru instaurarea ordinii în acest domeniu. De la arhivistica practică în Muntenia și Moldova au ajuns pînă la noi mai puține reglementări arhivistice pentru perioada de pînă la începutul secolului al XIX-lea. Din această cauză, arhiviștii din prima jumătate a secolului XX au întîmpinat o seamă de greutăți în organizarea și evidența documentelor pe care le-am calificat uneori insurmontabile. De aici a derivat respectul pentru modul cum a fost organizat fondul de creatorul lui.

Soluții însă, pentru organizare și evidență ca și pentru asigurarea protecției documentelor dictate de interesul pentru a duce mai departe procesul de gândire socială prin folosirea acestor izvoare istorice s-au căutat de fiecare generație. Sarcina esențială pe care și-au propus-o și arhiviștii care ne-au precedat, după cum rezultă din studiul actelor normative a fost să se alcătuiască o evidență cât mai corectă, prin instrumente de informare, fie de natură administrativă, fie științifică, care să aibă capacitatea de a răspunde cerințelor informării, indiferent în ce problemă.

În prezent Serviciul I din D.A.C. utilizează următoarele forme de evidență:¹

¹ *Evidență arhivistică*: noțiune absentă în Dicționarul științelor Speciale ale Istoriei, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1982). Ceea ce redă acest dicționar invocă sistemele de evidență. Nici legislația arhivistică mai veche sau mai nouă cu toate că are în diferitele redacții cuvîntul evidență, nu relevă explicit ce se înțelege prin aceasta. Or, *evidența arhivistică*, dacă ținem seama de definiția dată evidenței de DEX, este activitatea care înregistrează și asigură informarea permanentă și precisă despre situația proceselor, fenomenelor și bunurilor arhivistice din punct de vedere cantitativ și calitativ.

Desigur ea se asigură prin sisteme care pun ordine în domeniile teoriei și practicii arhivistice, reglementează organizarea documentelor și face ca activită-

1. *Evidență administrativă*, dispunînd de :

a) diferite tipuri de instrumente administrative de orientare și informare create de instituțiile legislative, executive și de altă natură, care au produs sau au moștenit documente, în raport cu propriile lor cerințe și cu reglementările în stat pentru a-și cunoaște, organiza și depune documentele la Arhivele Statului.

b) diferite tipuri de instrumente administrative de informare create de-a lungul vremii de structurile organizatorice din Arhivele Statului pentru a ști² și a folosi documentele create și preluate de la instituțiile de stat, particulare, persoane fizice etc. Aceste instrumente apărute au însemnat în majoritatea cazurilor perfecționarea evidenței, deficiente din n... motive, au transformat de cele mai multe ori instrumentele de la pct. „a” în mijloace de probă ale existenței documentelor în cadrul unor activități ca verificarea cu existentul și ca atare în izvoare ale istoriei arhivelor și arhivisticii românești.

2. Evidență prin instrumentele de *informare științifică*. Nu face obiectul atenției noastre în intervenția de față.

3. *Evidență prin informatica arhivistică*. Nu stă în interesul nostru aici. Problemele Serviciului nostru în domeniul evidenței administrative (de gestiune) sînt legate de :

— stabilirea responsabilităților arhiviștilor pe depozite pentru gestiunea documentelor prin :

- perfecționarea evidenței prin selecționarea, ordonarea și inventarierea documentelor din depozit și totodată sistematizarea fondurilor și colecțiilor din depozit, acolo unde aceste activități sînt reclamate de starea materialului sau de cerințele de utilizare a informației ;
- folosirea documentelor prin sala de studiu, pentru elaborarea de instrumente științifice sau de cercetare și prin sistemul informatic al D.G.A.S. ;
- pregătirea documentelor pentru fondul de asigurare în vederea protecției speciale despre care vorbește legea.

De la textele legale începînd cu cele ale Regulamentelor din anii 1831—1832 și pînă la Decretul 472/1971 care fixează importanța socială a Arhivelor Statului a emanat dreptul instituției noastre de a stabili norme de urmat cu privire la evidența, păstrarea și protejarea documentelor de la creatori și a celor primite în depozitele proprii.

Așa se explică faptul că în prezent majoritatea documentelor din Arhivele Statului sînt organizate și cunoscute pe baza unui sistem de evidență administrativă la care au contribuit :

a) *instituțiile craatoare* care au elaborat instrumente de evidență administrativă numite opise, liste de vărsare, borderouri, inventare, acceptate de Arhivele Statului, înregistrate la ele tot ca instrumente de evidență și folosite din cele mai vechi timpuri pînă astăzi ;

b) *arhiviștii de la Arhivele Statului prin :*

— simpla retranscriere în alfabet latin, executată sporadic după 1860 pînă în anii 40 ai secolului nostru și intens între anii 1948—1951 a vechilor inventare scrise cu alfabet chirilic ;

— completarea rezumatelor inventarelor vechi din secolul trecut aparținînd așa-ziselor administrative vechi și administrative noi și din secolul nostru (făcute mai sumar) cu noi informații, alese firește mai mult sau mai puțin subiectiv, de cel ce și-a propus „îmbunătățirea” inventarului. În bună parte asemenea inventare au rămas neschimbate cu mențiuni impuse de verificarea cu existentul și de fondare acolo unde s-a crezut că era cazul ; ele au rămas în mss. și într-un

țile arhivistice să funcționeze potrivit scopului urmărit. Normele tehnice din ediția 1984, Cap. III, p. 34—41 precizează numai cine întocmește, ce întocmește, ce se efectuează și cine ține evidența. Nici Decretul 472/1971 nu stabilește altceva.

² Nu spunem „pentru a gestiona” întrucît noțiunea lipsește din actele normative și din dicționarul amintit. Înseamnă că n-a fost adoptată în practica actuală *de jure* iar dreptul arhivistic nu i-a putut conferi conținut. Cum gestiunea se impune totuși din ce în ce mai mult va trebui ca viitoarele modificări cu caracter de lege și de normă să prevadă sensul ei exact.

singur exemplar.³ Unele dintre aceste inventare au fost în ultimele trei decenii dactilografiate în unul, două și în cazuri cu totul fericite în trei exemplare pentru mai multe trebuințe;

— prin refacerea totală a inventarelor unor fonduri și colecții pe temeiul principiilor și regulilor stabilite îndeosebi de Instrucțiunile 6720 din 1957, Normele tehnice privind desfășurarea activității în Arhivele Statului, edițiile 1976 și 1984. Multe din inventarele realizate s-au dactilografiate, din păcate nerespectându-se întotdeauna regula celor trei exemplare. Multe au rămas sub formă de fișe, așteptându-și rîndul și astăzi la dactilografieră.

Am relevat cele de mai sus pentru că reflectă o realitate istorică legată de istoria instituției noastre, de concepțiile arhivistice care au stat la baza reglementărilor obligatorii la un moment dat. Totodată, ele oglindesc faptul că a existat o evidență administrativă cu instrumentele ei pe care le folosim și astăzi.

Serviciul I deține următoarele fonduri care au încă în uz în cadrul sistemului de evidență inventarele alcătuite de creatorii lor începînd cu anul 1831:

Logofeția dreptății; Vornicia din Lăuntru, T. Românească; Condiții de venituri și cheltuieli, de la Magistratură și Tîrguri; Evidența actelor de stare civilă; Simbriile învățătorilor sătești; Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice; Eforia Spitalelor Civile; Logofeția Pricinilor bisericesti; Tribunalul de Comerț București.

Toate aceste fonduri au:

— un rînd de opise (inventare) pe depuneri sau uneori de transporturi scrise în alfabet chirilic, ale delor săvîrșite, care ne ajută să știm cîte și ce dosare au fost predate la Arhivele Statului și pe ce criterii au fost întocmite. Analizînd dosarele constatăm că erau ca și astăzi, cînd aplicăm Nomenclatorul tot pe părți structurale și pe probleme;

— un rînd de opise tipizate de la sfîrșitul secolului trecut sau din secolul nostru în care sînt transcrise vechile depuneri, dar cu litere latine. Acestea sînt de fapt inventare pe serie de numere anume destinate pentru dosarele fiecărui an și părți structurale. Astfel opusul unei depuneri sau transport dintr-o depunere cuprinde dosarele de la o secție și o masă pe mai mulți ani, fiecare an avîndu-și numerele sale de dosare.

În depozit dosarele sînt așezate, însă nu în ordinea din opis ci la anul respectiv, toate numerele existînd de la cel mai mic la cel mai mare. Spre exemplu:

Cutia 1/1831 nr. 3963—3969
nr. 4198—4209

Cutia 2/1831 nr. 4210—4246

În dreptul nr. 4247 și nr. 4248 scrie lipsă în opisul cu litere latine.

Cutia 3/1831 nr. 4249—4250
nr. 4258—4261

Numerele 4251—4257 de asemenea lipsă ș.a.m.d.

Această așezare în cutii cu numerotarea lor firească facilitează foarte mult regăsirea documentelor, ea fiind imediată și fără nici un obstacol. Cercetătorul de la sală va cere primul nr. din opis al arhivei, scris cu roșu și va primi imediat dosarul.

Aceeași este situația evidenței și la celelalte fonduri enumerate mai sus pentru depunerile din anii 1829—1864 sau care urcă uneori spre 1872. De regulă, către sfîrșitul secolului, așa cum este cazul la fondul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, depunerile au fost făcute cu opise/inventare pe părți structurale și pe ani iar în cadrul anilor numerotarea începe de la 1 și se termină cu ultimul dosar creat pe acel an: 125, 93 sau 2001 etc.

În nici o împrejurare, la verificarea regăsirilor nu am avut cazuri de repetări de numere de dosare în același an care să ne dezorienteze.

³ În trecut chiar după apariția mașinii de scris, a existat concepția arhivistică că inventarul trebuie să existe în manuscris într-un exemplar, fiind mai mult un instrument de uz intern care poate fi corectat și adăugit. Cf. A. Sacerdoțeanu, *Arhivistice*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1971, p. 174.

Singurele greutăți cu care ne-am confruntat au fost cele provocate de inițiatorii unei activități trecute de fondare și de multiplicare la mașina de scris a unui inventar cu litere latine. Inventarul dactilografiat al fondului M.C.I.P. a rezolvat și mai puține lucruri decât cel transcris de arhivistul paleograf, întrucât nu conținea decât nr. dosarului de la rubrica veche intitulată nr. arhivei și rezumatul. Dar, pe exemplarul scris cu mina erau mențiuni că dosarul x sau y este lipsă sau trimis la fondul Logofeția pricinilor bisericești. La inventarul acestei Logofeții însă nu s-au operat trimiterile menționate în inventarul M.C.I.P. Pentru a avea o situație exactă se impun activități de verificare cu existentul și de corecții necesare ambelor inventare.

Având în vedere structura acestor tipuri de inventare, adică faptul că depunerile nu sînt cronologice, că după o depunere sau un transport dintr-o depunere din anul 1840 se revine cu una din anii 1831 sau 1835, arhiviștii au găsit soluția pentru o ușoară orientare și anume de a pune la foaia de titlu a inventarului o filă dactilografiată cuprinzînd anul și nr. filei la care găsim dosarele anului respectiv. De exemplu: dosarele anului 1835 se găsesc la filele: 5, 10 verso, 25, 103 verso și 221.

Sistemul de evidență prezentat nu încurcă, după opinia noastră, nici operațiunile de fișare tematică, nici pe cele de culegere și pregătire pentru calculator a informațiilor din documentele respective, deoarece elementele de cotă ce se cer a fi completate sînt simple ca și la cererile de la sală, iar regăsirile cu ajutorul calculatorului pot fi și mai rapide.

Apoi asigurarea unei evidențe unitare nu trebuie să însemne o uniformizare retroactivă după actualele Norme tehnice fără a ține seama chiar de prevederile ultimului alineat din articolul 11 care înmagazinează în prima parte o experiență mai veche transmisă continuu din instrucțiuni metodologice mai vechi. O evidență unitară poate fi realizată și din diversitate. Aplicarea retroactivă de fiecare dată cînd au apărut Norme tehnice în ultimele decenii a dus la apariția de noi inventare la unele fonduri cu cite 3—4 rînduri de liste de corespondență și personalul de la depozite se descurcă greu într-o asemenea evidență.

MIHAI RACHIERU, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Prahova:

Legislația arhivistică din țara noastră a acordat și acordă problemelor legate de evidență a fondurilor și colecțiilor arhivistice un loc aparte. Astfel Decretul 472/1971 privind Fondul Arhivistic Național reglementează problemele legate de evidența documentelor create de organizațiile socialiste și celelalte organizații incluzînd și instituția Arhivelor, iar capitolul III din Normele Tehnice privind desfășurarea activității Arhivelor Statului stabilește pentru filiale obligativitatea întocmirii evidenței fondurilor și colecțiilor din depozitele proprii, iar pentru D.G.A.S., întocmirea evidenței centralizate a fondurilor și colecțiilor aflate în depozitele Arhivelor Statului.

Filiala Arhivelor Statului județul Prahova deține o evidență bună a fondurilor și colecțiilor arhivistice, principalele instrumente de evidență fiind: registrul general de arhivă, inventarele fondurilor și colecțiilor, registrul inventarelor, fișa „Situația fondului”.

Pe linia perfecționării evidenței documentelor din depozitele proprii, filiala și nu numai Prahova, a realizat îndrumătorul arhivistic, a trecut la fișarea tematică, pregătirea documentelor pentru microfilmare, etc.

Evidența centralizată a fondurilor, colecțiilor, realizată de către D.G.A.S.

Analiza atentă a instrumentelor de evidență reliefează faptul că, sînt întocmite conform normelor în vigoare, deși au fost realizate în diferite perioade de timp, dar se simte nevoia perfecționării lor.

Operațiune grea și complexă, de mare importanță, inventarierea documentelor din depozitele proprii s-a realizat în județul Prahova în perioada 1952—1970. La mutarea în noul local majoritatea fondurilor și colecțiilor erau inventariate.

Multe fonduri arhivistice însă, nu au fost preluate cu inventare de la vechii creatori. La Prahova, printr-un volum mare de muncă, s-au inventariat principalele fonduri: Prefectura județului Prahova, Primăria orașului Ploiești, Camera de Comerț și Industrie Ploiești, arhivele societăților petroliere, documentele școlare și familiale.

În ultimul deceniu s-au perfecționat, cu prilejul cercetării tematice, realizării unor lucrări arhivistice (îndrumătoare, volume de documente, studii) și a pregătirilor pentru microfilmare, inventarele principalelor fonduri arhivistice de

la filială. Inventare publicabile avem la fondurile Prefectura județului Prahova, Ocîrmuirea Saac, Camera de Comerț, Colectia de documente îmbogățită an de an prin noi preluări și în mod deosebit cu documentele preluate de la muzee, în urma aplicării prevederilor Decretului 472/1971, este în lucru, inventarierea urmînd să se încheie în anul 1988 odată cu definitivarea Catalogului de documente și a operațiunii de evaluare a documentelor.

Problemele care le luăm în discuție se referă la reinventarierea, refacerea inventarelor, cotarea și recotarea unui fond.

Cînd realizăm aceste operațiuni ?

Din multitudinea de aspecte voi aborda doar cîteva rezultate din acțiunile întreprinse cu ocazia perfecționării evidenței de la Prahova.

Un prim aspect se referă la îmbunătățirea inventarelor la unele fonduri arhivistice preluate în etape. Fiecare depunere are un inventar, iar cronologia nu este în majoritatea cazurilor respectată. Exemplu, la Filiala Prahova fondul Primăria orașului Ploiești a fost preluată în trei etape, există trei inventare care au mulți ani ce se suprapun. Fondul Tribunalul județean Prahova cu cele 4 secțiuni a fost preluat în mai multe etape, pentru unele secțiuni există inventare, pentru altele registre-inventar. Reordonarea, recotarea și reinventarierea acestor fonduri este după opinia noastră absolut necesară.

Analiza trebuie făcută însă de la fond la fond. De exemplu, Tribunalul Prahova deși a fost preluat în etape, unele secțiuni sînt complete și sistemul actual de evidență este util, intrat în circuitul științific, fișat tematic, inventarele dactilografiate și complete în conținut.

Nu trebuie neglijați nici cei doi factori — forța de muncă și timpul. 1300 de metri lineari, pentru care ne-am propus să unificăm preluările și să îmbunătățim inventarele pînă la sfîrșitul anului 1989, nu este o cantitate mică. Operațiunile sînt deosebit de grele.

A doua problemă foarte importantă care impune perfecționarea inventarelor este selecționarea fondurilor.

Preluate în diferite perioade, multe din fondurile filialei Prahova au fost sau vor fi supuse operațiunii de selecționare. Acțiunea poate fi făcută direct sau cu prilejul altor lucrări, de exemplu pregătirea pentru microfilmare, fișarea tematică, verificarea cu existentul etc. Ne propunem selecționarea documentelor create de Comisia de validări miniere de pe lângă Tribunalul Județului Prahova dosare de cauză, deoarece păstrăm registrele de trecere a validărilor miniere (care sînt complete și furnizează suficiente informații) privind proprietarii, terenurile, localitățile și suprafețele existente.

Studiem, de asemenea, posibilitățile de selecționare a fondului Comisia de consolidări miniere și Concesiuni petrolifere. Optăm pentru reținerea planului, a hotărîrilor de validare și consolidare iar în cazul păstrării registrelor de trecere a hotărîrilor de validare sau consolidare propunem reținerea lor și eliminarea dosarelor și a hotărîrilor.

O altă preocupare a noastră este legată de perfecționarea sistematizării tematică a fondurilor, întrucît un fond a fost preluat în mai multe etape și deci se află în două-trei depozite. Exemplu: fondul Întreprinderii 1 Mai Ploiești — Centrala import-export, preluat în diferite etape cronologice se păstrează în prezent în trei depozite. Unificarea fondului se impune și totodată îmbunătățirea inventarelor. În această situație sînt și alte fonduri mai mici.

Cît privește fișa „Situația fondului” ea corespunde realizării evidenței de la filială și a celei centralizate. Sînt necesare două operațiuni: actualizarea lor și verificarea exemplarelor de la filială cu cele de la D.G.A.S.

Registrul general de arhivă și Registrul inventarelor sînt instrumente de evidență care în prezent nu impun modificări.

Sistemul de evidență existent la Filiala Prahova în prezent asigură valorificarea științifică și practică a documentelor, fișarea tematică și microfilmarea documentelor.

Sistemul de evidență se îmbunătățește continuu cu prilejul verificării cu existentul și sistematizării tematică a fondurilor, realizării volumului de documente și catalogului în perioada 1987—1990 și nu în ultima instanță în timpul pregătirii pentru microfilmare și al fișării tematică.

Desigur, arătînd necesitatea perfecționării evidenței, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că există și unele dezavantaje. Astfel, recotarea și reinventa-

rierea unor fonduri impun corespondența de cote în toate instrumentele de evidență, precum și în fișierul tematic.

Pentru problema supusă atenției noastre, propunem următoarele :

1. Normele tehnice să nu se aplice retroactiv, iar aplicarea lor asupra unor fonduri fișate deja tematic, folosite în lucrări să se facă după o analiză foarte atentă și de la caz la caz, de la filială la filială.

2. Instrumentele de evidență pentru fondurile preluate în mai multe etape, care nu creează nici un fel de probleme și nu se suprapun cronologic, să fie păstrate sub forma actuală. Fondul însă să fie depozitat într-un singur depozit în ordinea preluărilor.

3. Fondurile care nu s-au microfilmate și sînt doar pregătite, dacă au mai multe inventare să se realizeze un singur inventar în conformitate cu normele tehnice.

STELA GIOSAN, șefa Filialei Arhivelor Statului județul Botoșani :

Evidența constituie una din problemele esențiale ale activității arhivistice și de aceea trebuie ținută la zi și adaptată nevoilor fiecărei perioade. În ceea ce privește filiala Botoșani, nu se confruntă cu probleme deosebite de evidență. Preluările succesive care s-au făcut la un singur fond s-au comasat, întocmindu-se un singur inventar. Se simte nevoia alcătuirii unui registru repertor alfabetic al fondurilor și colecțiilor de documente din cadrul unei filiale. De asemenea, mai există unele greutăți în fondarea documentelor, care pot fi depășite analizându-se fiecare caz în parte.

În încheierea dezbaterilor mesei rotunde, tovarășul director general VASILE MOISE apreciind calitatea intervențiilor participanților, a remarcat oportunitatea și utilitatea întîlnirii pentru activitatea arhivistică viitoare, într-una din laturile sale esențiale : evidența documentelor. Pe lîngă schimbul de experiență realizat, s-au formulat sugestii și propuneri menite să conducă la îmbunătățirea sistemului actual de evidență în sensul de a răspunde mai deplin cerințelor de informare și de cercetare științifică, de aplicare mai riguroasă a prevederilor legislației și normelor în vigoare și realizarea unei mai largi accesibilități la informațiile documentare.

În ceea ce privește evidența fondurilor și colecțiilor păstrate de Filiala Arhivelor Statului Iași s-a arătat necesitatea îmbunătățirii acesteia în vederea realizării dezideratelor menționate. Pentru aceasta va fi necesară ordonarea cronologică a documentelor în cadrul „transportelor”, retranscrierea și dactilografarea inventarelor scrise cu caractere chirilice.

De asemenea, colecția „Litere” alcătuită de Gh. Asachi va rămîne fără modificări, apreciindu-se că ea răspunde, în această formă tuturor nevoilor.

Tovarășul VASILE MOISE a remarcat necesitatea organizării unor astfel de dezbateri și pe alte aspecte ale activității arhivistice care necesită îmbunătățiri și perfecționări ca rod al contribuției colective a specialiștilor din Arhivele Statului.

Unele concluzii ce se desprind din instruirea responsabililor cu munca de arhivă de la organizațiile socialiste din Capitală

Condiție majoră a desfășurării muncii de arhivă la un nivel calitativ superior, pregătirea cadrelor care răspund la unitățile socialiste de această activitate, se constituie într-un obiectiv constant al Direcției Generale a Arhivelor Statului și filialelor sale.

Desfășurate în cadrul Centrului de perfecționare a cadrelor al Direcției Generale a Arhivelor Statului, instruirile, la organizarea cărora au contribuit specialiști din compartimentele Direcției Generale și din Filiala Arhivelor Statului